

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa [...]

przeciwko P. N. i M.N.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 2 lutego 2017 r.,

skargi kasacyjnej powodów od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt VI ACz .../14,

uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Okręgowego w [...] - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 lutego 2014 r., sygn. XVII AmC .../13 i przekazuje sprawę temu Sądowi do rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powodowie, D. S., D. K., K. S., A. S. i M. N. w pozwie skierowanym przeciwko P. N. i M. N. domagali się uznania za niedozwolone i zakazania wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia następującej treści: „Zwrot pieniędzy obejmuje wartość odesłanego towaru, zwrotowi nie podlegają koszty dostawy. Koszty wysyłki zwracanego towaru ponosi klient”.

Postanowieniem z dnia 10 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w [...] - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów odrzucił pozew (pkt 1 postanowienia), nie obciążył powodów kosztami postępowania (pkt 3) i orzekł o kosztach sądowych (pkt 2). W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, że postanowienie podobne w treści do kwestionowanego zostało już wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 10 kwietnia 2013 r. pod nr 4470 i brzmiało: „Gwarantujemy zwrot pieniędzy w wysokości ceny towaru (zwrotowi nie podlegają koszty przesyłki)”. Akceptując wykładnię prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/03 (OSNC 2005, nr 2, poz. 25), w której Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza - od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) - ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok, Sąd Okręgowy, z powołaniem się na treść art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 479⁴³ k.p.c. odrzucił pozew.

Zażalenie powodów na postanowienie odrzucające pozew, Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 14 października 2015 r. oddalił, orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego, a na skutek zażalenia pozwanych od pkt 3 postanowienia z dnia 10 lutego 2014 r. orzekającego o kosztach postępowania, tym samym postanowieniem, z dnia 14 października 2015 r., zmienił zaskarżone postanowienie i zasądził od powodów na rzecz pozwanych koszty postępowania pierwszoinstancyjnego.

Sąd Apelacyjny uwzględniając, że kwestionowane postanowienie wzorca stosowanego przez pozwanych jest tożsame treściowo z postanowieniem już

wpisany do rejestru, badając zarzuty zażalenie co do zakresu związania wpisem do rejestru, podzielił pogląd Sądu pierwszej instancji i poglądy Sądu Najwyższego wyrażane m.in. w uchwale III CZP 95/03 o niedopuszczalności prowadzenia procesu dotyczącego klauzuli uznanej już za niedozwoloną i wpisanej na podstawie zapadłego wyroku do rejestru, o jakim mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Apelacyjnego, powodowie, zaskarżając to postanowienie w całości, zarzucili naruszenie art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ k.p.c., przez wadliwe przyjęcie, że od chwili wpisania postanowienia uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., wyłączone jest ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie przez osobę nie biorącą udziału w poprzednim postępowaniu. Nadto skarżący zarzucili naruszenie przepisów Konstytucji RP to jest art. 10, 45 i 87 oraz naruszenie art. 7 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

We wnioskach kasacyjnych skarżący domagali się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie sprowadza się do wykładni art. 479⁴³ k.p.c., to jest do oznaczenia granic podmiotowych prawomocności materialnej wyroku, o którym mowa w tym przepisie. Zagadnieniem tym, spornym z uwagi na rozbieżne poglądy doktryny i orzecznictwa, zajmował się Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15 (OSNC 2016, nr 4, poz. 40). W uchwale tej, którą Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela, stwierdzono, że prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.). Natomiast prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone - także po wpisaniu tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) - nie wyłącza powództwa o uznanie za niedozwolone

postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę niebędącego pozwanym w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365, 366 w zw. z art. 479⁴³ k.p.c.).

W uzasadnieniu uchwały rozważono granice podmiotowe i przedmiotowe wyroku uznającego postanowienia umowne za niedozwolone (art. 479⁴³ k.p.c.). Wskazano, że treściowa li tylko tożsamość kwestionowanego postanowienia umownego (niezależnie od tego, w jakim wzorcu to postanowienie zostało umieszczone) nie może przesądzać o niedopuszczalności procesu na podstawie art. 479 i n. k.p.c. i wskazano, że jeżeli obecna strona pozwana nie występowała w tej samej roli we wcześniejszym procesie o uznanie takiego postanowienia umownego za niedozwolone, to nie ma podstaw do przypisywania wyrokowi wydanemu w tym procesie rozszerzonej prawomocności. Biorąc pod uwagę, że z ustaleń Sądów nie wynika, aby pozwani byli również pozwani w procesie, w następstwie którego kwestionowaną klauzulę wpisano w rejestrze Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 4470, brak było podstaw do odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 365 i w zw. z art. 479⁴³ i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

W tej sytuacji trafny okazał się zarzut naruszenia art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 365 k.p.c. i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Naruszenie już tylko tych przepisów uzasadniało uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu pierwszej instancji, zważywszy na potrzebę rozstrzygnięcia sporu merytorycznie (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

Można dodać, że zarzuty skargi kasacyjnej naruszenia przepisów Konstytucji zmierzające do wykazania wadliwości przypisywania rejestrowi charakteru normatywnego i pozbawienia strony prawa do sądu, o tyle w okolicznościach prawnych sprawy niniejszej można poczytać za nieistotne, że wykładnia art. 479⁴³ k.p.c. w związku z art. 479⁴⁵ k.p.c. dokonana w powołanej uchwale pozwala prawidłowo, na gruncie tych przepisów, odczytać i zrozumieć zakres rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku wydanego w poprzednim postępowaniu o uznanie postanowienia wzorca za niedozwolony. Co do wskazywanego w skardze kasacyjnej art. 7 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r.

w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95/29 z dnia 21 kwietnia 1993 r.) nakazującego ustawodawcy krajowemu zapewnienie stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach, również przez przyznanie oznaczonym podmiotom legitymacji czynnej w procesach o uznanie warunków umowy za nieuczciwe, to uwzględnić należało, że przepis ten, jak i cała dyrektywa, zostały implementowane do porządku krajowego ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz.U. z 2000 r. Nr 22, poz. 271). Ustawą tą wprowadzono zarówno regulacje materialnoprawne dotyczące klauzul niedozwolonych, jak i przepisy procesowe, w tym obejmującej postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Rozpoznanie niniejszej sprawy nastąpi według tych przepisów (art. 479 i n. k.p.c.); przesądza o tym art. 8 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1634).

jw

kc